

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



Holmstedt

# TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

Redigerad af Erik Lindgren och Georg Löwegren.

N<sup>o</sup> 6.

Juni 1871.

10:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen, två riksdaler riksmünt. — Bref till tidningen adresseras: *Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm.*

## Om utförandet af planteringar i backar och sluttningar.

Att backar och sluttningar behöfva ett skyddande växttäckte, för att hindra jordens nedrasande och alltför stark uttorkning, är både känt och erkänt. Sluttningar blifva vanligen besådda med gräs eller örtartade foderväxter, hvilkas rötter hafva den egenskapen att binda jorden och hindra den från att nedrasa; men växtligheten kan icke bli synnerligen betydlig, då jorden är utsatt för sol och vindar. Utom odlingen af dessa foderväxter böra derföre sådana sluttningar äfven planteras med träartade växter. Visserligen hör man ofta sägas: »der på backen växer ingenting, hvarför kasta ut penningar och arbete på den, det är ändå för intet». Man skall dock ej genom dylika argumenter låta förleda sig att afstå från plantering; visserligen går det ej utan svårigheter här och der, men med uthållighet och med riktigt användt arbete öfvervinna man ofta svårigheter. Hvar växer väl en planta i den fria naturen frodigt, när den står ensam i ett kallt läge? Är det då icke alltid många tillsammans, hvilka skugga, skydda och förstärka hvarandra ömsesidigt. Så skola vi också plantera våra kala, skoglösa backar.

Alla sluttningar äro antingen terrasserade eller fortgå de i en jenn sluttning under en bestämd vinkel. I de förra blifva vanligen träden och buskarne planterade på terrasserna, der de helt och hållet uppfylla sitt ändamål. Dessa terrasser kunna planteras med hvarjehanda nyttiga, träartade växter, som kunna användas till hvarjehanda husslöjd eller till bränsle m. m. dylikt. Äfven kunna sådana terrasserade sluttningar, hvilka ligga mot söder, sydost eller sydvest planteras med fruktträd och bärbuskar.

Alla sluttningar, som icke äro terrasserade, såsom de allmänast förekomma, behandlas bäst på följande sätt när de skola planteras med träartade växter. Man gräfver omkring 3 fots långa halfmånformiga gropar, hvilka i förhållande till sluttningens vinkel komma närmare eller längre från hvarandra; är sluttningen brant kan man plantera tätare än om förhållandet är motsatt. Dessa små halfmånformiga gropar göras någorlunda i förbund, så att de kunna uppfånga det afflytande regnvattnet, och vid planterandet göres kupan horisontal och icke parallel med sluttningen. I dessa gropar blifva passan-

de busk- eller träarter planterade, eller sättas sättqvistar eller ock sås frön i desamma. På detta vis låta sådana sluttningar lättast, billigast, fortast och ändamålsenligast plantera sig med träartade växter. Det förstas af sig sjelft, att jorden i planteringsgroparne skall tillbörligt uppluckras före planteringen och, om den är dålig, att den blir på lämpligt sätt förbättrad.

Planteras i hvarje kupa på sluttningen 3—6 plantor af en art eller, om det finnes tillgång på sådana, kan man plantera ännu flera i samma kupa men i åtskilda gropar, så bilda sig snart starka och kraftiga buskar.

På sluttningar kunna alm, björk, bok, gråal, lind, lönn, rönn m. fl. träslag planteras, för att afverkas hvar 8—12 år och användas till bränsle; äfven kan ek planteras. Ek afverkas hvar 15—20 år, då barken användes till garfning och veden till slöjd eller bränsle.

På varmt belägna sluttningar och der det är passande jordmån kunna surkörsbärsträd planteras, för att använda frukten till torkning, syltning och vinberedning; bäst passande sorter der till, äro de vanliga bruna körsbären och Ostheimer brunkörsbär; båda sorterna förökas lätt genom rotskott och äro mycket fruktbara. Äfvenså de små gula mirabellerna, en mycket god och omycket hushållsfrukt samt utmärkt till torkning. Dessa sorter växa mycket lätt och äro ej kinkiga på behandling. Vidare kunna bärbuskar planteras för att begagna frukten till vinberedning. Hasselbusken, den vanliga som förekommer vild i våra skogsbackar, äfvensom de storfruktiga sorterna, som ej mogna alltför sent, kunna med god framgång odlas ända upp till Mälaren. Hasselbusken kan odlas dels för sina frukter, dels till vinnande af virke till slöjd, stängsel m. m. Cornelkörsbärsbusken, är en vacker, en af de tidigaste på våren blommande buskar, då de gula blommorna är ett välkommet bifoder; trädet lemnar äfven ett omycket virke för svarfware. Äfven kunna planteras de sköna och vackra små så kallade paradisaäplena, hvilkas frukter äro utmärkta och eftersökta till syltning.

Blifva dessa planteringar något pittoreskt utförda, det vill säga icke alltid i regelbundna planteringar, utan något litet grupperade, så bilda sådana planterade sluttningar en angenäm

och liflig anblick och gifver en god afkastning i frukter, ved till slöjd och bränsle m. m., under det att grässkörden snarare ökas än minskas och

landskapet får ett mycket vänligare och bättre utseende. Sätenäs i Januari 1871.

Gustaf Carlsson.

## Fruktodling inomhus.

Af G. E—n.

(Forts. fr. nr 5.)

1.

### Vinskötsel.

I början af mars, sedan man i fjorton dagar eldat i huset, der vinstockarna skola planteras, och jorden är tjenlig, företages planteringen på så sätt att de tagas ur krukorna och rötterna utredas, hvarvid man så mycket möjligt aktar att de ej afryckas. Att jordklimpen vid denna operation betydligt förminskas, faller af sig sjelft, men detta gör ingenting. Sedan upptages, der plantan skall stå, en grop icke allena så stor att rötterna och den lilla jordklimpen kunna bringas ned deri, utan så stor, att man kan sprida ut de lösgjorda rötterna omkring jordklimpen, hvarvid tillses att ingen rotspets kommer att stå uppåt, hvarefter jorden återföres. Plantorna böra ej sättas mer än en å två tum djupare än de stått förut. Som jorden vid planteringen ej bör vara sur, utan blott vid jemn fuktighet, så bör man vattna något med 35 graders varmt vatten, men detta innan man återfört all jorden omkring plantorna. Rankorna afskäras så att endast 3 å 4 ögon kvarlemnas på hvarje. Afståndet emellan hvarje ranka beror på hvilket beskäringsätt som man tänker använda, jag planterar en under hvarje sparre och en midt under hvarje fönster, om dessa äro 4 fot breda; det blir då 2 fot mellan hvarje vinstock.

### Vinstockens beskärning.

Beskärningssätten äro snart sagdt legio; vi ha Stenbergs, Thomery's, Paxtons, Hughs, med flera »metoder», och alla kunna under olika förhållanden användas och lemna goda resultat. Mycket har blifvit taladt och skrivet om beskärning, och alltför mycken vigt har fästats dervid på bekostnad af viktigare saker, t. ex. jordbäddens anläggning. Enligt min erfarenhet erhållas goda drufvor, man må nu begagna hvilket beskärningssätt som helst, förutsatt att huset och jordbädden äro väl anlagda, och dåliga drufvor om hus och jordbädd äro illa anlagda, man må föröfrigt bråka huru mycket som helst med beskärningen. Hvarje beskärningsmetod är beräknad på att lemna det största möjliga antal klasar, jemnt fördelade, som vinstockarna kunna fullt utbilda, jemte nödigt utrymme för rankor och blad. Det skulle taga för stort utrymme att särskildt beskrifva hvarje »metod», hvarföre jag vill inskränka mig att beskrifva blott en enda under fortgången af denna uppsats. Så mycket bör dock kanske nu anmärkas, att det icke lönar mödan ändra beskärningssättet i ett hus

der ett sådant redan är infördt, kanske på bekostnad af ett helt års skörd; så stort företräde eger den ena metoden icke framför den andra. Den s. k. Stenbergs metod bör dock icke gerna begagnas annat än i de små holländska kasterna, och i dem mycket sparsamt. Den är för mycket radikal, emedan man hvartannat år bortskär rankan helt och hållet, hvilket hämmar växtligheten alltför mycket, till skada för vinstockarnes framtida bestånd.

*Vinstockens skötsel första året.* Sedan vinstockarna äro planterade, börjar man med en temperatur af 6 å 8 grader om natten och 10 å 12 grader om dagen, och i den mån tiden framskrider ökas temperaturen småningom tills den i maj kan uppgå till 18 å 20 grader om natten och 28 å 30 grader om dagen vid sol. Om morgnarna öppnas först bakluckorna, eller fönsterna upptill, och frampå dagen öppnas framluckorna, men man tage sig i akt vid dessas öppnande; isynnerhet om det är kallt ute och det på några dagar ej varit klart, att icke öppna för mycket på en gång, ty i så fall kan man lätt förstöra bladen om dessa äro utslagna. Sistnämnde värmegrad bör bibehållas under sommarens lopp, tills man kommer mot slutet af augusti, då luften ökas och bakluckorna kunna vara öppna äfven om nätterna, och framemot slutet af september kunna äfven framluckorna vara ur om nätterna. Det faller af sig sjelft, om luckor ej finnes, att man sätter motsvarande luft på fönsterna. Frostens inträngande bör hindras så länge som möjligt.

Vid början af drifningen spritas vid klart väder både morgon och afton, både vinstockar, jordbädd och gång invändigt; så snart blad utslagit bör man dock upphöra med spritningen af rankorna, men fortsätta med densamma på öfriga föremål i huset, isynnerhet bör jorden och gången ständigt hållas fuktiga. Man undvike alltid sprita kanalen medan den är het; man skadar den icke allena dermed, utan ett moln af ånga bildas, som väl af många anses fördelaktig, men som gör mera skada än gagn. Skulle sommaren vara mycket varm, med klart väder, så kan det hända att spinn infinner sig, isynnerhet om man försummat hålla jord och gång fuktiga; i så fall nödgas man tillgripa spritning äfven på rankorna, hvarom vidare framdeles, då fråga blir om skadliga insekter. I september avslutas spritningen helt och hållet. Spritning bör i allmänhet ske om morgnarna, strax innan luft gifves, och innan solen alltför mycket börjat verka, vanligen omkring kl. 7 å 8; na-

turligtvis något senare om våren, då solen går lägre, och tidigare under sommaren. På eftermiddagen spritas strax efter sedan luften är igentagen, och detta i allmänhet så tidigt som möjligt; skulle värmen i huset derefter ökas någon grad, så är detta snarare till gagn än skada.

Jordbäddar anlagda på sätt ofvan föreslagits måste naturligtvis vattnas, åtminstone den delen deraf som är inuti huset; men huru ofta? ja, detta måste lemnas åt skötaren att bedömma; det är beroende af så många omständigheter, såsom vädret, jordens beskaffenhet m. m., att det är alldeles omöjligt att bestämma vissa tider derför; ibland kan det få ske hvarannan vecka och ibland hvarannan månad. Som regel gäller att vattna så mycket på en gång, att jorden blir alltigenom fuktig. Man skaffe sig dessutom en simpel jordborr, fig. 4, som hvarje smed kan göra, nedsticker den till jordbäddens botten och vrider om ett par hvarf, och uppdrager den derefter igen, och man kan då, på den deri befintliga jorden, se om den behöfver vattnas. På hösten upphöres med vattningen så tidigt att jordbädden hinner någorlunda uttorka före vintrens inbrott. Den yttre jordbädden behöfver sällan vattnas, dock undersöka man, efter någon tids torka, med borret om så skulle erfordras, då man naturligtvis äfven måste vattna den. Snarare brukar dock motsatsen inträffa, nämligen att den blir för sur, isynnerhet mot hösten, då man i stället önskade att den skulle torka ur; så farligt är det likväl icke dermed, om man har rännor som bortleda vattnet från fönsterna och redan i medio, eller senast slutet af oktober, anbringar vintertäcket som redan är nämnt, både för att skydda för syra och att bibehålla jordvärmen. Att som vanligt dröja med vinterbetäckningen »tills det frusit några tum i jorden», som åtminstone en författare rekommenderat emedan det i vinstockens hemland skulle frysa så mycket, är alldeles oriktigt; väl är sant att der vinstocken kan växa ute, kan det frysa, och det icke obetydligt ändå, men man börjar der icke drifva den medan rötterna ännu äro frusna, det är skillnaden.

Af de på hvarje vinstock kvarlemnade ögon, hvaraf skott utväxa, väljes ett, det starkaste, som bibehålles, de öfriga borttagas. Det lemnade skottet uppbindes på spalieret rätt upp mot bakväggen, och får växa ostördt tills det uppnått 4 fot, då det toppas; de nedanför befintliga ögonen erhålla derigenom mera styrka, som kommer till godo ett annat år. Efter toppningen utbryter naturligtvis ett skott från det öfra ögat, hvilket får växa ostördt med tjuftar och allt tills vidare. På den 4 fots delen nedanför toppningen afnyper tjuftarna öfver första bladet. Då rankans öfra del sålunda får växa obehindradt efter toppningen, blir det naturligtvis ett riktigt snår af rankor och tjuftar i toppen på huset; men ju mera blad, desto mera

rötter, och det är dessa som skola görat. I midten af september afskåras rankorna vid bakväggen, och man genomgår sedermera en gång i veckan och borttager några tjuftar, öfver första bladet från rankan räknadt, för hvarje gång, tills man i slutet af oktober, eller t. o. m. i november, om vädret är vackert, bortskär hela rankan till 3 fot eller högst 3½ fot från roten. Tjuftarna på den kvarblifna delen afskåras en half tum från rankan. Genom denna tidiga beskärning undvikas nästan alldeles den eljest skadliga blödnigen. Vid all beskärning betjenar man sig af en tunn och hvass knif, eller ännu bättre af en af de nymodiga, dertill inrättade saxarna, för att undvika att splittra skotten vid afskärningen. Det kan väl tyckas vara skada att, som jag beskrifvit, så långt borttaga så vackra rankor, som under nästföljande år kunde lemnas en någorlunda god skörd; men för rankornas framtida bestånd och bördighet är det nödvändigt. Innan huset igentäcket för vintren, borttages det öfre jordlagret 3 tum djupt af den inre jordbädden, litet prepareradt benmjöl, omkring 1 linie tjockt, strös sedan öfver, hvarefter ny, i beredskap hållen jord pålägges i stället för den borttagna; denna jord kan bestå af hälften grästorfjord och hälften väl förmultnad gödseljord jemte sand och litet aska.

*Vinstockens skötsel andra året.* Sedan man i början af februari eldat några dagar, tvättas husets väggar, fönster och fönstersparrar med starkt såpvatten eller asklut; är det stenväggar, öfverstrykas dessa jemte eldkanalerna med temligen starkt kalkvatten. Sedan vattnas den inre jordbädden med 35 grader ljumt vatten, så tillräckligt att den blir alldeles genomvattnad, hellre för mycket än för litet; har det sörjts för vattnets aflöpp på sätt som föreslagits, så skadar detta icke, men skulle deremot jordbädden vid första vattningen ej bli riktigt genomdränkt, så har man sedan svårt att kunna göra det; bäst är att dagligen 3 å 4 dagar efter hvarandra vattna öfver några tunnor tills det vid undersökning visar sig att jorden blifvit riktigt genomvattnad. Den yttre jordbädden behöfver icke vattnas vid drifningens början; ty under flera års olika försök har det aldrig lyckats mig få den så torr att sådant erfordrats. Sedermera under sommaren vattnas likasom förra året, då det vid undersökning med borret visar sig att sådant behöfves. Temperaturen hålles lika som första året.

Spritning på samma sätt som förra året: till en början å både rankor, jordbädd och gång, men så snart bladen utslagit, spritas ej rankorna, men man håller luften fuktig genom att sprita öfriga föremål i huset, tills den fram i slutet af augusti — beroende på väderleken — alldeles afbrytes.

Det öfra af de på de 3 fots långa rankorna utbrytande skotten uppbindes rakt mot bakväggen och toppas då det hunnit dit, och alla tjuftar

Fig. 4.



var på denna del toppas öfver första bladet; men det öfra skottet från den toppade rankan får växa som det vill till midten af september, då det afskåres efter toppningen. De öfriga från de 3 fots långa rankorna från förra året utväxande skotten toppas då de fått 5 å 6 blad, och alla tjuftar, som sedermera utväxa, toppas alltid öfver första bladet. Alla fruktämnen, som framkomma under detta år, bortplockas, utom ett eller två på hvarje ranka, som kvarlemnas till utveckling; det öfre s. k. ledskottet får likväl ej bibehålla någon klase. I slutet af oktober eller början af november afskåres ledskottet, d. v. s. den under året växta delen af rankan, på halfva dess längd, och skotten på den nedre delen, från förra året, afskåras på 2 ögon när; och alla tjuftar afskåres en half tum från deras ursprung. Alla kvarblifna blad aktas så länge som möjligt för frost, emedan de tjena att stärka ögonen.

Innan huset igentäcks om hösten bör — liksom förra året — det öfre jordlagret på den inre jordbädden borttagas, och prepareradt benmjölströs öfver till fullt samma mängd, i linie tjockt, hvar efter jord af samma beskaffenhet påläggas. Den yttre jordbädden betäcks som förut är nämndt.

*Vinstockens skötsel tredje året.* Början sker med tvättning af väggar, fönster, fönstersparrar och rankor, på samma sätt som året förut, jemte den inre jordbäddens fullkomliga genomtvättning; någon beskärning kommer naturligtvis ej i fråga då den redan skett hösten förut. Temperaturen hålles till en början 8 å 10 grader om natten och 12 å 14 grader om dagen. Så snart fruktämnen kunna skönjas, ökas värmen till 12 å 14 grader om natten och 16 å 18 grader om dagen; värmen ökas småningom, så att vid blomningen hålles omkring 20 grader om natten och omkring 24 grader om dagen, hvilken värmegrad sedan bibehålles till fruktmodnaden. Vid sol, d. v. s. klart väder, kan alltid värmen hållas 5 grader högre än ofvan angifvits. Då drufvorna äro mogna, ökas luftningen vid klart väder, på det de må hålla sig så mycket längre. Spritning på samma sätt som de förra åren, dock upphöres dermed alldeles under blomningen.

Så snart det visar sig att mer än ett skott frambyter ur hvarje öga, borttages det eller de svagaste, så att endast ett kvarblifver. Det öfra, eller ledskottet, får växa tills det hunnit bakväggen, då det toppas, och man låter nu icke, som de förra åren, de sedermera framväxande skotten växa huru de vilja, utan de behandlas nu och framdeles som tjuftar, genom att toppa dem öfver första bladet. Om allt gått som sig bör är det nu ingen brist på fruktämnen, men man tage sig i akt att icke lemna för många, till skada för framtida fruktbarhet. Att icke mer än ett skott får utväxa från hvarje öga är förut nämndt, och man får ej lemna mer än en klase på hvarje skott, och skotten toppas vid första eller andra bladet från fruktämnet. På nedre delen af rankan, der 2 ögon lemnats på hvarje

fruktsporre, få båda utväxa, och man lemnar en fruktklase på hvarje af de yttersta skotten; på dem närmast rankan lemnas dock intet, men det toppas öfver femte bladet. Sedan frukten är skördad börjar man bortskära en del af tjuftarna,  $\frac{1}{2}$  tum från deras ursprung, och i slutet af oktober, liksom förra åren, afskåres ledskottet så långt från bakväggen, att det året derpå frambrytande fruktskottet får fullt rum. På den delen af rankan som är från andra året, afskåres skotten på 2 ögon när, och på den nedre delen, från första året, borttages alldeles det skott som burit frukt, intill det skott som sitter närmast rankan; detta skott, som toppades vid femte bladet, afskåres nu på 2 ögon när. På detta sätt beskåres, under följande år, hela rankan.

Under sommarens lopp bör man vattna minst 2 gånger grundligt med utspädt gödselvatten, sista gangen då bären börja få färg.

Hvarje höst borttages öfre jordlagret af inre jordbädden, som förut är nämndt, och benmjöl och ny jord lägges i stället. Då man anser det nödigt kan man äfven behandla yttre jordbädden, på samma sätt, d. v. s. borttaga det öfre jordlagret och påfylla benmjöl och frisk jord; men jordbädden bör aldrig omgrävas, ej heller bör man på densamma odla andra växter. Den hålles endast ren från ogräs samt sjelfva ytan luckrad.

Vid denna odlingsmetod är det alldeles nödvändigt att strax efter blomningen borttaga en del, naturligtvis de minsta bären, ur klasarna, men det kan icke gerna föreskrifvas huru mycket bör urgallas; somliga sorter tåla ända till en tredjedel och endast erfarenheten kan lära det rätta. Om man vet huru stora bären bli då de äro färdiga, och man vet att de väl få vidröra hvarandra, men icke trängas så att de klämmas kantiga, ej heller sitta så glest att klasen blir slankig, utan behåller sin naturliga form då den upplägges på en tallrik, så kan man någorlunda beräkna huru mycket som får bortklippas. Man begagnar till detta arbete en mycket spetsig sax, och handskas ej mera med klasarna än hvad som är alldeles nödvändigt; bäst är att icke alls vidröra dem med händerna. Det är mycket vanligt att vid promenader i vindrifverier tages i klaserna med händerna och de vändas och beskådas, t. ex. för att visa huru vackra de äro, detta är ett oskick som icke bör tillåtas, ty det fina doftet på bären skadas derigenom och klasarna få ett osmakligt utseende.

#### Vinstockens odling i kruka.

De sorter jag till denna odlingsart begagnat äro: *Precoce de Maligre*, *Chasselas de Fontaineblau* och *Frankenthaler*. Förut har nämnts huru vinstockar uppdragas; sådana ett års plantor i 9 tums krukor äro lämpliga att börja med; rankorna afskåras på 8 ögon från roten och omplanteras i 12 tums krukor i jord som innehåller litet mera grofmålet benmjöl än den till jordbäddar föreslagna. Sedan uppbindas rankorna vid käppar och kru-

korna ställas på passande plats, i fullt ljus och vinhusvärme. De 5 öfre skotten, som utväxa, toppas vid femte å sjetta bladet, och de som framkomma nedanför dessa 5 skott, toppas då de äro 4 tum långa och bortskäras helt och hållet på hösten. Tjufvarne toppas som vanligt, öfver första bladet. Under bästa växttiden vattnas med utspädt gödselvatten en gång i veckan.

Framåt hösten kunna de ställas ut i fria luften på ett soligt, skyddadt ställe, der de hållas jemnförelsevis torra, i fall man icke har lämplig plats för dem inomhus. I oktober beskäres hvart och ett af de 5 skotten på 3 ögon, och krukorna ställas sedan i vinterqvarter på ett frostfritt ställe. (Forts.)

## Om två- och fleråriga blomsterväxter för kalljord.

Af G. L-n.

(Forts. fr. nr 5.)

Roten af denna växt användes på apoteken och stängeln innehåller tågor, hvilka kunna användas som hampa; *Althaea officinalis* växer vild i södra och mellersta Europa, blir 3 å 6 fot hög och har, liksom föregående, rosenröda blommor. Användes mycket på apoteken. Den s. k. guldmalvan, *A. ficifolia*, är tvåårig, har handlikt delade blad och röda blommor. Alla dessa sorter äro på långt när ej så vackra som *A. rosea*, men dock ganska brukbara rabattväxter. De trifvas i allt slags trädgårdsjord och fortplantas genom frö och delning.

**Alyssum.** Grådådra, Stenört. (Fam. Cruciferae.) Af detta till kålfamiljen hörande slägte äro endast några få lämpliga för blomsterträdgården. Bland dem vilja vi nämna *A. saxatile*, hvilken anträffas vild i Österrike, på Candia, Sicilien etc., vanligtvis växande på berg. Uppnår omkring en fots höjd och har vackra guldgula blommor i rika klasar. Fortplantas genom frö, som utsås om våren i ljun drifbänk. Plantorna utplanteras sedan i rader på en afsides liggande säng och få der kvarstå till följande vår, då de upptagas, om möjligt med klimp, och planteras på de sängar de under sommaren äro ämnade att pryda. Efter blomningen förflyttas de åter till sin förra plats och härmed fortfares år efter år. Några exemplar kunna planteras i krukor och under blomningstiden användas till dekorationer. *A. Wierzbickii* är äfvenledes rätt vacker, men något ömtålig under vintern, hvarföre torr betäckning är nödvändig. Blir 1 å 1½ fot hög, har under försommaren särdeles prydliga höggula blommor i rika klasar och kan liksom föregående äfven användas som krukväxt. De öfriga sorterna äro af så ringa värde för blomsterodlaren, att vi gerna här kunna förbigå dem.

**Amsonia.** (Fam. Apocynae.) Slägtet består af trenne arter, hvilka härstamma från norra Amerika. Blommorna hos alla tre äro ljusblå, visserligen fina och prydliga, men allt för obetydliga, för att blomsterodlaren vid dem skulle fästa något afseende. Mera nytta har man af de 1 å 2 fot höga stänglarne med de vackra, ljusgröna, bredt lancettlika bladen, hvilka äro särdeles brukbara i större vasbuketter. Alla arterna odlas på fritt land, i god och helst något fuktig jord, betäckas under vintern och fortplantas genom frö och delning.

Anacharis; se Tidning för trädgårdsodlare. Årg. 1870, sid. 64.

Anagallis, se Tidning för trädgårdsodlare. Årg. 1866, sid. 18.

**Anchusa.** Oxtunga. (Fam. Boragineae.) Den hos oss temmeligen allmänt på torra ängar, dikeskanter o. s. v. förekommande *A. officinalis* är en fullt ut lika vacker prydnadsväxt som många utländska, hvarföre vi här upptaga densamma. Den blir omkring 1½ å 2 fot hög och har i juni och juli vackra, först röda, sedan blå eller violetta blommor. Bland utländska arter vilja vi såsom de förnämsta nämna *A. paniculata* (*A. amoena, italica*) från södra Europa och norra Afrika, hvilken uppnår en höjd af ända till 5 fot och har från juni till september en mängd himmelsblå blommor. *A. sempervirens* kommer från samma trakter som föregående, blir ej öfver 2 fot hög, har ej så talrika men deremot större blommor än föregående, hvilka dessutom äro af en särdeles klar och vacker, himmelsblå färg. Andra, stundom odlade arter äro *A. altissima, hispanica, incarnata, angustifolia, tinctoria* och *undulata*, alla härstammande från mellersta och södra Europa. Flertalet hafva blå eller violetta blommor.

Dessa växter äro tvååriga och fordra om vintern skydd mot barfrost och fuktighet. Planteras på rabatter och fortplantas genom frö.

**Androsace.** Hillsko, Mansköld. (Fam. Primulaceae.) De 6 eller 8 arter af dessa smånätta växter, som stundom odlas i botaniska trädgårdar, mera sällan i blomsterträdgårdar, växa alla i mellersta Europas bergstrakter, särdeles på Schweizer- och Tyroleralperna, Pyreneerna o. s. v. De blifva endast några få tum höga, hafva rosetlikt ställda blad och små, men talrika och prydliga hvita eller rödlätta blommor. De användas bäst på stenpartier. Fordra sandblandad, ej fet jord, något skugga samt om vintern, i synnerhet då snö saknas, en torr betäckning. Alla sorterna fortplantas lätt genom frö.

De i trädgårdar förekommande arter äro: *A. alpina, carnea, Chamœjasme, laeliflora, helvetica, odoratissima, villosa* och *Vitaliana*. Den hos oss vilda arten, *A. septentrionale*, har endast obetydligt värde som blomsterväxt.

**Anemone.** Sippa, Anemon. (Fam. Ranunculaceae.) Af detta praktfulla blomsterslägte ut-

märker sig isynnerhet *A. coronaria*, om hvilken mythen förtäljer att den uppstått af Afrodites tårar, på de ställen der dessa föllo af sorg öfver Adonis, då denne sårades till döds i kampen med ett rasande vildsvin. Blomman har sedan urminnes tider varit odlad och omtyckt af de orientaliska folken. För närvarande odlas den med särdeles mycken omsorg af de holländska blumisterna och utgör, jemte hyacinter, tulpaner och andra lökväxter, en af deras betydligaste handelsartiklar.

Roten hos denna vackra växt är knölig och ligger med sina fina rottrådar horisontelt utbredd under jordytan. Rotbladen äro temligen stora, mångfaldigt och fint delade, och mellan dem uppkommer den ungefär en fot höga blomstängeln, hvilken i toppen prydes af stora, vackra, i alla tänkbara nyanser mellan mörkrödt och hvitt, orange, blått och violett skiftande, stundom enkla, stundom dubbla blommor. Hos den i Orienten vilda stamformen äro blommorna enkla, skarlakansröda. De dubbla blommorna äro mest värderade och blumisterna uppställa följande anspråk på en vacker sådan. Blomstängeln bör vara af lagom höjd och fullkomligt rak; blomman lagom stor samt väl och regelbundet fylld. De yttre blombladen måste vara prydligt afrundade och ej betäcka de inre mera än att dessa likväl blifva tydligt framstående. Slutligen böra blombladen, såväl de inre som de yttre, antingen vara flerfärgade och färgerna bestämda och glänsande samt tydligt skilda från hvarandra, eller ock enfärgade, i hvilket fall man har ännu större anspråk på att färgen skall vara skön, fullkomligt ren samt glänsande. Dessa enfärgade varieteter äro i så fall de som högst värderas.

Ehuru rotknölarne i torrt tillstånd ej akta om några graders köld, kunna vi dock icke hos oss öfvervintra denna vackra växt på kalljord, utan måste vi om hösten, sedan blad och stänglar äro fullkomligt bortvisnade, upptaga knölarne ur jorden och förvara dem torra inomhus. De sängar, på hvilka anemonrötterna skola utplanteras, böra om våren gödslas med gammal, väl brunnen kogödsel, och om jorden ej förut är sandblandad, bör ren och strid flodsand jemte någon gammal lera tillsättas, hvarpå alltsammans vid gräfningen väl blandas med jorden. Då sängen är färdig utläggas anemonrötterna i rader, 2 tum djupt och på 6 tums afstånd från hvarandra, hvarefter sängen jemnkrottas och tillklappas någorlunda hårdt med ett klappbräde, hvilket göres därför, att fuktigheten i jorden så mycket längre må kunna hålla sig kvar kring rötterna. För samma orsak bruka somliga att efter planteringen betäcka sängarna med mossor eller något annat ämne, hvilket åter borttages då plantorna börja komma upp. För sängar som ligga mycket exponerade för sol och vind är detta förfaringssätt mycket att rekommendera, emedan anemonrötterna hafva svårt att gro då

tillräcklig fuktighet saknas, och att på artificiell väg tillföra dem sådan är ej att tillråda förr än plantorna kommit upp och bladen hunnit något utveckla sig; men då och under blomningstiden böra de vid torr väderlek flitigt vattnas. Efter blomningen och sedan örtbladen börjat gulna, inställes vattningen så småningom, till dess den slutligen alldeles upphör, hvarefter rotknölarne upptagas, rensas så godt sig göra låter från vidhängande jord och förvaras under vintern på ett torrt, frostfritt och luftigt ställe inomhus. Anemonrötterna kunna i två år efter hvarandra förvaras i torrt tillstånd, utan att de derigenom förlora något af sin groningsförmåga. Under blomningstiden bör man medelst linväf, träluckor eller något dylikt skydda blommorna såväl mot regn som mot de heta solstrålarne.

Till drifning, hvartill anemonen lämpar sig särdeles väl, begagnas helst sådana rötter som under ett år legat torra, d. v. s. sådana, som ej blifvit utplanterade, utan öfver sommaren legat förvarade i papperspåsar. Dessa rötter planteras i augusti eller september, 2 å 3 stycken i en med god sand- och lerblandad löfjord fyllda, 5 å 6 tum vida krukor. Till en början vattnas de föga, men sedan bladen börja framkomma, och isynnerhet under knoppbildningen, bör tillräcklig fuktighet ej fela. De planterade krukorna ställas på en skuggig plats i det fria och förblifva här till dess frost inträffar, då de inflyttas i en 2 å 4° varm lokal. Att i högre temperatur drifva anemoner duger ej. På detta sätt behandlade framkomma blommorna vanligtvis i februari eller mars.

I större växtsamlingar och i botaniska trädgårdar odlas 15 å 20 andra species, hvilka, ehuru de i skönhet ej kunna täfva med föregående, dock äro ganska vackra och i hög grad förtjenta af att blifva använda. Såsom särdeles vackra vilja vi nämna *A. japonica*, som ehuru härstammande från Japan under en tunn betäckning tål vintern på kalljord. Har under sommaren och mot hösten temmeligen stora, rosenröda blommor. En på senare åren vunnit varietet af denna art, känd under namn *A. jap. Honorine Jobert*, har rent hvita, mycket vackra blommor. Båda sorterna föröka sig utomordentligt lätt genom rotskott och äro särdeles lämpliga till plantering på grupper. Liksom föregående fordra äfven dessa en kraftig, humusrik, med sand och gammal lera blandad jordmån och under växttiden rikligt vatten. Kunna äfven odlas i krukor och öfvervintras i ett oeldadt boningsrum, en källare eller någon liknande lokal. *A. apennina* är en liten och lågväxt art, som redan i april utvecklar sina sköna himmelsblå blommor och är så mycket mera att värdera, som den, om den i augusti inplanteras i krukor och i januari ställes nära fönstren i ett några få grader varmt rum, mycket lätt låter drifva sig till tidigare blomning. Växer på Apenninerna och fordrar

på fritt land ett varmt och torrt läge samt skydd mot barfrost. *A. alba* (*A. ochotensis*) från Krim har i juni stora, vackra, rent hvita blommor. Kan äfven planteras i krukor och drivas, dock ej så tidigt som föregående. Växten förökar sig starkt genom rotskott och har i flera trädgårdar blifvit ett ogräs, hvarföre man hvar eller hvarannat år måste uppgräfvä och bortrensa det öfverflödiga. *A. elegans* har ganska stora rosenröda blommor och är mycket lik *A. japonica*, af hvilken den också förmodas vara en varietet och kan odlas och användas som denna. *A. narcissiflora* växer vild på bergen i Österrike, Schweiz, Böhmen, Siebenburgen o. s. v., är en rätt vacker prydnadsväxt med stora, hvita blommor, men svår att erhålla äkta. Det frö och de plantor man från Erfurt m. fl. ställen erhåller under namn af *A. narcissiflora* är falskt. För öfrigt odlas *A. baldensis*, *Hudsoniana*, *multifida*, *trifolia*, *palmata*, *hortensis*, *formosa*, *virginiana* och *bracteata*, alla härstammande dels från mellersta och södra Europas, dels från norra Amerikas bergstrakter. Af den sistnämnda sorten odlas en sort med dubbla blommor, hvilken vi ännu ej varit i tillfälle att se, men som efter beskrifning skall vara särdeles vacker. Alla dessa utländska arter fordra om vintern en torr betäckning mot barfrost.

Till dessa vilja vi föga de tvänne hos oss vildt växande arterna *A. sylvestris*, *nemorosa* och *ranunculoides*. Den förstnämnda är en ganska vacker trädgårdsväxt, som redan i maj utvecklar sina stora, hvita blommor. *A. nemorosa* förekommer mycket allmänt och är känd af alla under namnet hvitsippa. Är en af vårens första blommor och förtjenar därför en plats i trädgården. Liksom den förut nämnda myskörten (*Adoxa*), trivdes den bäst på en skuggig plats, t. ex. under en häck eller bland buskarne i ett buskage, der den kan få utbreda sig så mycket den vill. Af denna art har man en form med rosenröda, enkla, en med röda dubbla och en med hvita dubbla blommor, hvilka alla tre äro särdeles fina och vackra. *A. ranunculoides* är ynnig på vissa ställen i Skåne, men eljest temmeligen sällsynt. Är låg och oansenlig, men blommor samtidsigt, t. o. m. tidigare än föregående och är därför af värde. Blommorna äro små, men talrika, gula. Växten trivdes på samma lokaler som föregående.

Andra, fordom hit räknade arter, se under *Hepatica* och *Pulsatilla*.

**Antennaria.** Kattfot, Evighetsblomster. (Fam. Comp. Senecionideæ). I större växtsamlingar anträffas stundom tvenne nordamerikanska arter odlade, nämligen: *A. margaritacea* och *plantaginea*.

(Forts.)

### Minneslista för trädgårdsodlare i juni 1871.

**Utsättning af plantor.** I första dagarne af månaden utsätts på kalljord de flesta köksväxt- och blomsterplantor, som icke i sista dagarna af förra månaden blefvo utsatta. Rotkåls- och stundom äfven blåkålsplantor, samt plantor af blomkål afsedd för senare bruk, utplanteras längre fram i månaden. Rotkålsplantor böra helst icke utsättas förr än omkring midsommartiden. Plantor af alla sådana sorter, som äro i högre grad ömtåliga för nattfrost, t. ex. *dahlia*, *indiansk krasse* (*Tropæolum*), *Tagetes* o. d. utsätts icke förr än nattfrosterne med säkerhet upphört, d. v. s. i mellersta Sverige icke förr än den 4 eller 5 i denna månad, vid hvilken tid de, enligt iaktta-

gelser under en lång följd af år, upphöra. Möjligt komma nattfrosterne i år att fortfa något litet längre än vanligt.

**Säning af frön.** Arter för senare bruk läggas i början af månaden. På försök kan en ytterligare läggning ske i medlet af månaden, för att, i händelse hösten blir mild och frostfri, äfven då ha tillgång på färska arter. — *Rosvor* och *rättikor* säs i slutet af denna eller början af nästa månad.

**Krukväxterna**, nämligen de som tåla att stå ute i fria luften, utflyttas i början af månaden.

E. L.

### Kortare uppsatser och notiser.

**Upsala Trädgårdssällskap.** Vid ordinarie vinter-sammanträdet d. 28 Febr. beslöts, bland annat, att ingen utställning af trädgårdsalster på våren skulle ega rum, emedan dylika utställningar föregående åren kostat ganska mycket och sällskapets inkomster ej tålde vid att splittras, sedan Länets Hushållningssällskap indragit den hjälp till belöningar vid utställningarna, som det tillförene lemnat.

Af Direktör C. J. Wallin hölls ett sakrikt och intressant föredrag, hvari han redogjorde för de iakttagelser inom hortikulturens område, som han gjort under en sistlidne sommarföretagen resa genom en del af Sverige, Danmark och Tyskland.

Vid tvänne derefter hållna styrelse-sammanträden har, bland annat, förekommit:

Styrelsen har gått i författning om att anskaffa (och sedan låtit uppsätta) några och femtio konstgjorda fogelbon i stadens parker och promenader.

Styrelsen har till ledamöter af sällskapet utdelat diverse från utlandet införskrifna och hos oss föga eller möjligen alls

icke pröfvade köksträdgårds- och blomsterfrön, mot vilkor, att emottagaren skall inför Sällskapet i en skriftlig uppsats göra reda för gången och resultatet af odlingen.

Ordinarie sommar-sammanträdet är utsatt att hållas i Botaniska trädgården i Upsala d. 16 Juli, hvarom en i detta nummer införd annons närmare upplyser. C. R. C.

**Rik blomning.** Efter att under förlidit år med en rik blomstring prydt samt med sin vällykt parfymrat ett blomster-rum, var det som man för att ersätta en *Daphne odorum* här för, lade ett lager af sot på jorden i krukkan, samt inblandade den något dermed, hvilket i hög grad befordrade växtligheten; blomfästena började härunder utveckla sig i form af tuppkammar, hvarpå redan på hösten blomknopp började att visa sig, hvilka utvecklade sig till blommor i slutet af november förlidit år, hvarefter blomningen fortfor hela vintren och nu då detta skrives finnas ännu åtskilliga blommor outslagna, hela blomantalet under denna blomningsperiod uppgick till 1278 st. Växten är än-



